

LLIBRES

El nadir de la consciència: llegint *Neurosuite* de Margherita Guidacci

Andreu Pérez-Mingorance

28 de març de 2026

Quan es llegeix *Neurosuite*, de Margherita Guidacci, es té la sensació d'entrar en un llibre que no és simplement un recull de poemes, sinó una autèntica arquitectura interior. Un llibre que respira amb una unitat gairebé orgànica. No és casual, la mateixa autora el considerava una de les seves obres més representatives, al costat de *La sabbia e l'angelo*.

L'edició catalana publicada per Salze Editorial té, per això mateix, un valor especial, permet llegir en català un dels moments més radicals de la poesia italiana del segon Novecento i fer-ho, a més, dins d'un volum que ofereix també una panoràmica de l'obra de la poeta florentina.

He de reconèixer que no l'havia rellegit des dels anys vuitanta, quan residia a Roma. Aleshores jo era molt crític amb aquesta poesia, sobretot per la seva forta identitat i inspiració catòlica. Tanmateix, l'edició de Salze Editorial m'ha permès rellegir-la amb una mirada diferent i descobrir-hi una profunditat que avui em fa pensar sovint en Rilke, amb qui s'ha establert, de fet, una comparació literària força suggestiva.

Neurosuite va aparèixer el 1970, però el seu origen és molt més íntim que literari. El llibre neix de l'internament de Guidacci en una clínica neurològica. Aquesta experiència —que en altres escriptors podria haver derivat cap a una mera crònica del sofriment— es transforma aquí en una exploració lírica d'una profunditat poc habitual.

El lloc físic de l'hospital es converteix, poema rere poema, en una mena de ciutat murada, un espai clos que recorda inevitablement els paisatges infernals de Dante. Passadissos, sales d'espera, habitacions, tot té una qualitat d'avantcambra, de llindar que no condueix enlloc.

La poeta mateixa va definir aquest llibre com el seu “**Nadir**”, el punt de més fosc de la seva vida. Però hi ha una paradoxa molt bella en aquesta afirmació, escriure’l va ser també el començament de la guarició. És com si la paraula hagués estat el primer moviment de retorn a la superfície.

Margherita Guidacci (Florència, 1921-Roma, 1992)

El món de *Neurosuite* és, en gran manera, un món de clausura. L’hospital psiquiàtric hi apareix com una presó —una presó amb bata blanca, amb llums fredes i amb diagnòstics que cauen sobre el pacient amb la solemnitat d’una sentència. Els metges, de vegades, semblen figures gairebé demoníques, recorden aquell Minos dantesc que jutja les ànimes i decideix el cercle que els correspon. Aquí, però, la condemna adopta la forma clínica del diagnòstic.

En aquest espai tancat el temps adquireix una textura estranya. No passa, s’espesseeix. Queda suspès com una boira baixa. I el dolor —això és potser el més impressionant del llibre— es presenta com una realitat radicalment incomunicable. La malaltia no és només un estat del cos o de la ment, és una opacitat de l’ànima, una mena de boira interior que cap instrument mèdic no aconsegueix dissipar.

D'aquí neix el jo líric de *Neurosuite*, un jo profundament fracturat. Cos i ànima apareixen separats, com si ja no formessin una unitat natural. El subjecte es percep a si mateix com un objecte clínic, un número dins una institució que cataloga i classifica. Aquesta alienació arriba, en alguns moments, a una radicalitat gairebé metafísica, hi ha poemes en què el cos i l'ànima són percebuts com a fonts de patiment i en què es formula el desig —extrem, però d'una lucidesa terrible— d'existir sense cap dels dos.

Al doctor Y

Estàs totalment a les fosques com nosaltres.

Tu no pots recompondre un dibuix estripat.

Estàs totalment a les fosques com nosaltres:

retornar a una flor la seva tija,

a una vela la seva barca.

Aquestes terrisses que foren ànimes

no et diuen els seus secrets.

Però per senders empallegats d'enderrocs

tu camines humilment

i aculls i atens

sense imposar cap conclusió

on altres emprarien la seva presumpció

i una escombria antisèptica.

(Salze Editorial, 2026, p. 55)

Entre les imatges més fortes del llibre hi ha la de l'electroxoc, que apareix com una experiència d'anul·lació de la consciència. El tractament deixa el pensament buit, com si la ment fos un camp després de la tempesta.

Coronació Electroxoc

a B.

Aquesta és la teva corona de gemmes cruels,

invisibles per als altres.
Els seus llamps fulminants t'atravessen l'ànima:
maragdes, robins, topazis,
diamants que t'enceguen
en una dansa elèctrica,
rajos desenfrenats en la tenebra interior.

(Salze Editorial, 2026, p. 89)

Tanmateix, el llibre no és mai un simple document clínic. Guidacci treballa amb una simbòlica molt precisa, gairebé musical en la seva recurrència. La nit, la boira, el fum, les ombres, tot contribueix a crear una atmosfera d'opacitat. Al mateix temps apareixen imatges de clausura —la presó, la ciutat murada, la cambra tancada— que converteixen l'espai hospitalari en una metàfora de la consciència atrapada.

Quan ja ha passat el pitjor
es fa un gran silenci,
com un llac immòbil
sobre una ciutat submergida.

(Salze Editorial, 2026, p. 118)

Hi ha també figures més delicades —i potser més inquietants—, ocells que no poden volar, caçadors que poden disparar en qualsevol moment, records que el vent escombra com fulles mortes. I una imatge que condensa d'una manera extraordinària el destí del jo poètic, la papallona atrapada dins l'ambre, immòbil en un temps fossilitzat. Aquesta figura, d'una bellesa gairebé dolorosa, fa pensar inevitablement en l'univers d'Emily Dickinson, que Guidacci coneixia molt bé.

El que sorprèn, però, és la manera com tot això està dit. La llengua de Guidacci és d'una claredat admirable. No hi ha cap voluntat d'obscuritat hermètica ni cap exhibició formal. Els versos avancen amb una precisió gairebé moral, com si la poeta tingués una confiança profunda en la capacitat de les paraules ordinàries per dir allò que és més difícil de dir.

Aquesta claredat —tan rara en una poesia que tracta experiències límit— és potser una de les grans virtuts del llibre. I en aquest cas també de la traducció de Marta Vilardaga i Josep Porcar, que han sabut mantenir-la amb gran sensibilitat. El lector no es perd en el llenguatge;

el que el colpeja és la veritat del que s'hi diu.

*Al vençut, llargs camins fidels
que no desvien de la seva derrota.
Rius capaços d'emmirallar-ne la pena.
Negres pèrgoles on la desesperació
és més plena de xiuxiueigs
que l'amor.*

(Salze Editorial, 2026, p. 119)

I, tanmateix, *Neurosuite* no és un llibre tancat en la desesperació. Cap al final apareix una lleu inflexió. El dolor no desapareix, però comença a ser transfigurat, com si dins la ferida s'hi estigués formant alguna cosa nova. En alguns poemes el sofriment es converteix en una mena de matèria preciosa, una perla lentament generada dins la closca de l'experiència.

Aquesta idea —que del dolor pot néixer una forma de coneixement— dona al llibre una dimensió espiritual molt profunda. No és una espiritualitat devota ni consoladora. És més aviat una interrogació obstinada, gairebé bíblica, sobre el sentit del sofriment i sobre el silenci de Déu.

La Via Crucis de la humanitat

Caim i Abel — Estació I

*Passos més foscos que la nit en què ressonen
deixen en el món, des del començament,
empremtes de sang.
Què n'ha fet Caín del seu germà,
què n'ha fet l'home
de l'home?*

(Salze Editorial, 2026, p. 166)

En la tradició de la poesia italiana contemporània, *Neurosuite* sovint s'ha posat en paral·lel amb experiències com les d'Alda Merini i el seu llibre *Terra Santa*. Però hi ha una diferència clara, mentre Merini tendeix a una expressió més visionària i eruptiva, Guidacci manté

sempre una disciplina interior molt severa. La seva poesia és més silenciosa, més meditativa; diria fins i tot més ascètica.

Per això aquest llibre continua impressionant avui. No per la seva anècdota biogràfica, sinó per la manera com converteix una experiència personalíssima en una exploració universal del dolor i del coneixement.

L'edició catalana de *Neurosuite* (Salze Editorial, 2026), traduïda per Marta Vilardaga i Josep Porcar, té en aquest sentit un valor que va més enllà de la simple traducció. Permet incorporar a la nostra llengua una veu que escrivia amb una claredat exigent, amb una espiritualitat sense retòrica i amb una fidelitat obstinada a la veritat de l'experiència.

Article publicat al número 57

[TORNAR A L'INICI](#)

Revista mensual de cultura, literatura i pensament. Un espai per a la reflexió i el debat intel·lectual.

Seccions

Articles

Creació

Entrevistes

Llibres

Llocs

Recomanacions